

עפ"ג 20376/11/23 - אביתר פרץ, דולב בוכבזה נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עפ"ג 20376-11-23 פרץ ואח' נ' מדינת ישראל

בפני כבוד השופטת הבכירה ברנט, אב"ד
כבוד השופטת הבכירה בורנשטיין
כבוד השופטת הבכירה מיכלס
המערערים 1. אביתר פרץ
2. דולב בוכבזה
נגד
המשיבה מדינת ישראל

פסק דין רקע

1. ערעור על גזר דינו של בית המשפט השלום ברחובות (כבוד השופטת קרן וקסלר) בת"פ 50579-04-22 מיום 20.9.2023 שניתן לאחר שהמערערים הורשעו, על פי הודאתם, בביצוע עבירה של איומים בצוותא, עבירה לפי סעיף 192 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, ונגזרו עליהם העונשים הבאים: מאסר למשך 5 חודשים אשר ירוצה בדרך של עבודות שירות; מאסר מותנה בן 4 חודשים למשך 3 שנים לבל יעברו עבירה בה הורשעו או עבירה אחרת שיש בה יסוד של אלימות; תשלום פיצוי מצד כל אחד מהמערערים לנפגעי העבירה בסך 6,000 ₪ שיחולק ביניהם בחלקים שווים; התחייבות בסך של 2,000 ₪ להימנעות מעבירה בה הורשעו למשך 3 שנים.

הערעור מופנה כנגד חומרת העונש.

2. בהתאם לעובדות כתב האישום המתוקן המערערים הם גיסים. מערער 1 הוא בנה של המתלוננת ומערער 2 חתנה. במועד הרלוונטי לכתב האישום התגלע סכסוך בין מערער 1 לאמו, על רקע רצונה להתגרש מאביו.

בתאריך 17.4.22 בסמוך לשעה 21:00 שהתה המתלוננת ביחד עם ידיד ברכבו בגן יבנה כשחלונות הרכב פתוחים. המערערים הגיעו למקום ברכב בו נהג אחר שזהותו אינה ידועה וחסמו את נתיב נסיעתו של הידיד, יצאו מהרכב בריצה לעבר רכבו של הידיד, כשמערער 1 אווז בידו חפץ חד והמערער 2 אווז בבקבוק זכוכית. משהבחינו הידיד והמתלוננת במעשיהם של המערערים, נעלו את חלונות הרכב והחלו בנסיעה לאחור מהמקום תוך שהמערערים ממשיכים לרוץ אחריהם. בשלב מסוים, משהאט הידיד את מהירות נסיעתו, התקרב מערער 1 לרכב והניף באמצעות ידו את החפץ ואילו מערער 2 השליך את הבקבוק על מכסה המנוע של הרכב.

עמוד 1

בהמשך, חזרו המערערים לרכב והחלו במעקב אחר רכבו של הידיד, שנאלץ להאיץ את מהירות נסיעתו ולנהוג בניגוד לכיוון התנועה עד שהגיע למחסום הסמוך לקניון "פרנדלי" בגן יבנה. נוכח נוכחות ניידת משטרה במקום ברחו המערערים והאחר.

3. על פי תסקירי שירות המבחן, המערער 1 בן 25, נשוי ואב לפעוטה כבת שלוש. מדבריו עלה שגדל במשפחה מבוססת כלכלית, סיים 12 שנות לימוד עם תעודת בגרות מלאה, התגייס לצה"ל אולם השתחרר לבקשתו על רקע אכזבה מהתפקיד אליו שובץ. מאז עובד בעסק המשפחתי כמנכ"ל החברה. המערער 1 שיתף כי ביצע את העבירה על רקע הליך גירושין בין הוריו, והביע תחושות פגיעה וכעס כלפי אמו. ביום האירוע כשראה את אמו והידיד חש מוצף ופגוע ולטענתו **יצא למסע רדיפה** ללא מטרה לפגוע במי מהם. שירות המבחן התרשם כי האחריות שנטל מערער 1 היא פורמלית וכי מסר מידע חלקי, שאף אינו מתיישב עם דברים שמסר שותפו לכתב האישום. בשיחה נוספת שנערכה עמו ניכר שהמערער הצליח להעמיק יותר במניעים שהובילו אותו לביצוע העבירה ובמחיר ששילם בשל קושי להישאר ניטרלי. שירות המבחן חיווה דעתו כי על אף הצהרותיו בנוגע לטיב הקשר בין הוריו, גדל מערער 1 במשפחה מורכבת ונחשף לאלימות רגשית ופיזית של אביו כלפי אמו. מערער 1 בטא הזדהות מוחלטת עם אביו ללא יכולת לראות הפגיעה הקונקרטיית באמו. נקבע שקיימת רמת סיכון להישנות התנהגות אלימה כלפי אמו, בין היתר בשל העובדה שהליך הגירושין בין הוריו לא הסתיים. לזכותו של מערער 1 צוינה לקיחת אחריות פורמאלית על ביצוע העבירה, הרתעה שחווה מההליך המשפטי וביטוי חרטה על התנהגותו. בסיכום התסקיר המליץ שירות המבחן על ענישה שיקומית בדמות של"צ. כמו כן המליץ על ביטול ההרשעה נוכח היעדר עבר פלילי ובשים לב לעבודתו בתחום הניהול, אשר דורשת הגעה לפגישות במפעלים שכניסה אליהם כרוכה בסיווג בטחוני.

מערער 2 בן 27, נשוי ואב לתינוקת. מקורותיו עולה שגדל במסגרת משפחתית מורכבת ללא גורמי תמיכה, קיבל פטור מצה"ל על רקע אי התאמה וסייע בכלכלת משפחתו. מערער 2 תאר סכסוך במשפחת המתלוננת, חמותו, מעורבות של גיסיו במאבק וניסיונותיהם להשפיע על המתלוננת. לדבריו ביצע את העבירה מתוך מחויבות לגיסו, מערער 1, אצלו התגורר במועד זה. שירות המבחן התרשם כי התנהגותו נבעה מאישיות בלתי מגובשת, גבולות רופפים ורצון להוכיח נאמנותו למשפחת רעייתו. ניכר שמערער 2 פועל באופן אימפולסיבי ומתקשה לשתף בקשייו. מנגד, גילה נכונות לשינוי ומעונין להשתלב בהליך טיפולי, הביע אמפתיה לקורבנות וצער על התנהגותו. להערכת שירות המבחן קיים סיכון נמוך להישנות עבירות אלימות ורמת מסוכנות בינונית. עם זאת, כל עוד הליך הגירושין לא יסתיים ישנו סיכון לביצוע עבירות דומות. עוד עולה שלמערער 2 עבר פלילי, במסגרתו הורשע בעבירות גניבה ונשפט לריצוי מאסר בעבודות שירות. נוכח האמור, המליץ שירות המבחן על שילובו של המערער 2 בקבוצה טיפולית והטלת צו של"צ.

גזר דינו של בית משפט קמא

4. בגזר דינו עמד בית משפט קמא על הערכים החברתיים בהם פגעו המערערים, ובבסיסם הצורך בשמירה על שלמות גופם של המתלוננים, ביטחונם האישי ושלוות חייהם, כמו גם זכותה של המתלוננת לנהל את חייה בחופשיות, בלי כל הפרעה או הטרדה. בבחינת הנסיבות שקשורות בביצוע העבירה נשקל לחומרה התכנון המסוים שקדם לביצוע העבירה. המערערים חברו זה לזה ועם אדם נוסף שזהותו אינה ידועה, הצטיידו בסכין

(בהתאם לעובדות כתב האישום המתוקן, צ"ל חפץ חד - הערת הרכב) ובבבוקוק והגיעו במיוחד למקום הימצאם של המתלוננים בכדי להטיל עליהם אימה. המדובר באירוע מתגלגל - תחילה חסמו המערערים את רכבם של המתלוננים, לאחר מכן איימו עליהם באמצעות חפצים - חפץ חד ובבבוקוק זכוכית, העלולים לשמש ככלים פוגעניים. עזיבת המתלוננים את המקום לא ריפתה את ידיהם והם המשיכו לרוץ אחריהם ואף השליכו את החפצים לעבר רכבם. אם לא די בכך, חזרו המערערים לרכב והמשיכו במרדף זמן מה. רק נוכחותה של ניידת משטרה במקום הרתיעה אותם והם חדלו ממעשיהם.

הנזק שנגרם כתוצאה מהמעשים איננו מבוטל, כמו גם פוטנציאל הנזק- ניתן רק לשער את האימה שאחזה במתלוננים שנוכחו לדעת שהמערערים עוקבים אחריהם ולא מרפים ואת החשש מפגיעה פיזית הנובע מהשימוש שעשו המערערים בחפצים שנועדו "להדגים" את רצינות כוונותיהם. עוצמת הפחד משתקפת היטב בעובדות כתב האישום, מהן עולה כי המתלוננים נאלצו להאיץ את מהירות הרכב ואף לנהוג בניגוד לכיוון התנועה.

חמורה במיוחד הפגיעה הנפשית שנגרמה למתלוננת שנוכחה לדעת שבנה, פרי בטנה, אינו מהסס לפגוע בה והכל על מנת לכפות עליה את רצונו, או את רצון אביו, תוך שהוא מתעלם לחלוטין מרגשותיה ודורס ברגל גסה את זכותה לנהל את חייה כאוות נפשה. הפגיעה הקשה והמחירים הנלווים שמשלמת המתלוננת עולים גם מהפסקה החסויה של תסקירי שירות המבחן שהוגשה לבית המשפט.

נוכח כל האמור נקבע כי מידת הפגיעה בערכים המוגנים הינה בינונית - גבוהה.

לאחר סקירת מדיניות הענישה הנוהגת ובתחשב בכל האמור, נקבע כי מתחם העונש ההולם נע ממאסר בן מספר חודשים ועד 15 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר על תנאי ופיצוי למתלוננים.

בגדרי מתחם הענישה נשקלו עברו הנקי של מערער 1, העובדה שלמערער 2 עבר פלילי, הגם שאינו מכביד ואינו ממין העניין. כן נשקלה המלצת שירות המבחן שסבר כי הענישה הראויה במקרה זה נושאת אופי שיקומי. נוכח השיקולים לקולה הסכימו הצדדים כי יש להשית על המערערים ענישה בחלק התחתון של מתחם הענישה.

בצד זאת, הודגש כי התסקירים אינם חיוביים לגמרי ומצביעים על לא מעט גורמי סיכון. כך, החרטה שהביע מערער 1 היא פורמלית וניכר שהוא נוקט בדפוסי הסתרה ואילו מערער 2 אופיין כבעל גבולות מטושטשים. משניהם נשקף עדיין סיכון כל עוד הסכסוך בין ההורים קיים. אמנם ב"כ המערערים טען שהיחסים בין האם לילדים חזרו למסלולם והם בקשר טוב, אך הדברים לא בוססו כדבעי.

בית משפט קמא דחה את הבקשה לביטול הרשעת מערער 1, שניתנה בעקבות המלצת שירות המבחן, שאף היא ניתנה לאחר לבטים, בהדגישו כי העבירה בנסיבותיה, שבוצעה בתוך המשפחה, על רקע סכסוך הגירושין עם האב אינה סובלת ביטול הרשעה. אשר לתנאי השני, הדגיש בית משפט קמא כי המלצת שירות המבחן מבוססת

כולה על הנטען מפי מערער 1, ולא הוצגה כל ראיה התומכת בטענה כי ייגרם לו נזק כלשהו כתוצאה מהרשעתו. לכל היותר מדובר בפגישות שלא יכול מערער 1 לקיים במתקנים ביטחוניים, אולם גם לכך לא הוצגה אסמכתא. בהיעדר ראיות המצביעות על פגיעה קשה וקונקרטיה בסיכויי שיקומו של מערער 1, לא די בחשש שהביע כי הרשעה תפגע בו, שהרי פגיעה זו היא תוצאה ישירה מהוכחת אשמו של אדם בהליך פלילי.

תמצית טענות המערערים

5. לטענת המערערים, העבירה בוצעה על רקע מפגש שנוצר בינם לבין המתלוננת, שנצפתה באקראי ביחד עם אחר וקדמו לה משקעים משפחתיים מורכבים. מערער 1 הוא מנהל ובעלים של חברת הסעות גדולה והוא נעדר עבר פלילי. למערער 2 עבר פלילי מינורי שלא ממין העניין. שני המערערים לקחו אחריות בהזדמנות הראשונה, הודו בכתב האישום, חסכו זמן שיפוטי יקר והביעו חרטה כנה ואמתית. תסקיריהם חיוביים ברובם ובאו בהמלצה להשית עליהם של"צ בהיקף של 250 שעות, וביחס למערער 1 הומלץ אף על הימנעות מהרשעה.

6. נטען שבית משפט קמא טעה בקביעת מתחם העונש ההולם, שכן עיון בפסיקה הנוהגת מלמד כי בעבירת איומים לבדה, לנאשמים נעדר עבר פלילי שלקחו אחריות ואשר הוגשו בעניינם תסקירים חיוביים, הענישה מתחילה מעונשים צופי עתיד ועד מספר בודד של חודשי מאסר. בהקשר זה יצוין כי קביעת מתחם ענישה אינה לוקחת בחשבון את מיהותם של נאשמים, ואלה נלקחים בחשבון בקביעת מיקומם בתוך מתחם הענישה.

בית המשפט שגה בסקירת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. בראש ובראשונה נפלה שגיאה בקביעתו כי לאירוע העבירה קדם תכנון מוקדם. האמור לא נכתב כלל בכתב האישום. עוד טעה בית המשפט קמא עת ייחס למערערים הצטיידות בסכין בעוד שכתב האישום ייחס למערער 1 אחיזה בחפץ חד.

דומה כי בית משפט קמא ייחס משקל רב מדי לפסקה החסויה בתסקיר שתיארה את עמדת המתלוננת, שהרי המשקעים הרבים שחוותה לאו דווקא קשורים לאירוע מושא כתב האישום וככל הנראה מבוססים על פירוק הקשר בין האב למתלוננת ועל העמדה בה נקטה כלפיה המשפחה.

הפסיקה אותה אזכר בית משפט קמא, לא רק שאינה תומכת במתחם העונש שנקבע אלא שאף אינה דומה לעבירה בנסיבות העניין. מנגד, בפסקי דין אחרים, רלוונטיים יותר, הוטלו עונשים קלים יותר.

מצופה היה מבית משפט קמא בהתחשב בכל הנסיבות המקלות והמלצות שירות המבחן לסטות לקולא ממתחם העונש ההולם, או לכל הפחות לנמק מדוע הוא בוחר שלא לעשות כן.

לאור כל אלה עתרו המערערים להורות על ביטול הרשעתם של המערערים ולגזור עליהם של"צ.

7. יש לציין כי בדיון שהתקיים לפנינו הוסיפו וטענו ב"כ המערערים לעניין הפסקה החסויה בתסקיר שירות המבחן כי כלל לא ידעו על קיומה אלא רק למדו עליה מקריאת גזר הדין ולפיכך ראוי להתעלם ממנה ולא לזקוף את האמור בה לחובתם. טיעון זה מעורר תמיהה, בלשון המעטה, שהרי בתסקירי שירות המבחן שהועמדו לרשותם של המערערים ובאי כוחם בבית משפט קמא, מהימים 12.6.23 ו- 13.6.23, נכתב באופן מפורש ומודגש על ידי שירות המבחן - "מצ"ב פסקה חסויה". משאלו פני הדברים, לא מצאנו לקבל את טענת המערערים באשר להסתמכותו של בית משפט קמא על האמור באותה פסקה חסויה, ומוטב היה לולא נטענה הטענה משנטענה.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינו בגזר דינו של בית משפט קמא, בתסקירי שירות המבחן שהוכנו בעניינם של המערערים, לרבות הפסקה החסויה, ולאחר שנתנו דעתנו לטענות המערערים, הגענו למסקנה כי דין הערעור להידחות.
9. לא מצאנו כל מקום לקבל את עתירת מערער 1 לביטול הרשעתו, באשר על פני הדברים אין עניינו עולה בקנה אחד עם התנאים שנקבעו לכך בפסיקה. ראשית, מפני שצדק בית משפט קמא משמצא כי לא עלה בידי מערער 1 להוכיח כי ההרשעה תגרום לפגיעה חמורה בשיקומו, ולא עלה בידו להצביע על קיומו של נזק קונקרטי אם הרשעתו תישאר על כנה. די אם נזכיר כי מערער 1 הוא הבעלים של חברה פרטית שבבעלותו, ומכאן שהוא אף אינו צפוי להיות מפוטר בעקבות הרשעתו. כידוע, על הטוען לקיומו של נזק קונקרטי לבסס טענותיו בתשתית ראייתית מתאימה ולא ניתן להסתפק באפשרות תיאורטית כי כך יקרה (רע"פ 7224/04 פרנסקי נ' מדינת ישראל, בפסקה 10 (10.11.2014); רע"פ 1097/18 בצלאל נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (18.04.2018)). שנית, וזה העיקר, נסיבות העבירה אף הן אינן מצדיקות לסיים את ההליך ללא הרשעה, בפרט כאשר אלו בוצעו בתוך התא המשפחתי.
10. כך אף נפסק ברע"פ 1/15 כצמן נ' מדינת ישראל, בו הוגש נגד המבקש כתב אישום מתוקן, המייחס לו עבירה של אימים, לפי סעיף 192 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. באותו מקרה, במסגרת ויכוח עם בת-זוגו דאז, התקשר בנם של השניים והזמין משטרה לדירה. המבקש נטל זכוכית, חתך את ידיו ואמר למתלוננת "אני אגיד למשטרה שאת שרטת אותי, ויכניסו אותך לבית סוהר". בהקשר לנסיבות אלו קבע כב' השופט אלרון כדלקמן:

"יישום מבחנים אלה, בנסיבות המקרה, מוביל למסקנה כי עניינו של המבקש איננו נמנה על אותם מקרים חריגים, שקיימת בהם הצדקה להימנעות מהרשעה. לעניין הפגיעה האפשרית בתוקף רישיונו של המבקש לעסוק ברפואה, יצויין כי עצם קיומה של אפשרות כזו, איננו מצדיק הימנעות מהרשעה (רע"פ 5100/14 מסארווה נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 (28.7.2014), וההפניות שם). גם החומרה הגלומה במעשיו של המבקש, בנסיבות המקרה, איננה מצדדת בהימנעות מהרשעה. בין היתר, וכפי שעמדו על כך הערכאות הקודמות, מדובר במעשים שחלק מהם בוצעו במסגרת התא המשפחתי; ספק אם מדובר באירוע חד-פעמי; ובתסקיר שירות המבחן הוזכר סיכון עתידי להישנות מעשים קיצוניים מצידו של המבקש".

סבורים אנו כי דין זה חל גם בקשר לעבירה שעברו המערערים כלפי המתלוננת, בת משפחתם, אמו של מערער 1

וחמותו של מערער 2, בנסותם לכפות עליה באיומים את רצונם, איומים אשר לוו בהתנהגות כוחנית ואלימה, אגב שימוש בכלי רכב ובחפץ חד, ושגרמו לבהלה רבה למתלוננים. בשל הנסיבות הקשות והחריגות של המקרה צדק בית משפט קמא בקביעתו כי הן אינן מאפשרות לסיים את ההליך תוך הימנעות מהרשעה. נזכיר כי ביטול ההרשעה מהווה חריג לכלל לפיו מקום בו הוכחה אשמתו של אדם יסתיים ההליך בתוצאה של הרשעתו בדין. הטעם לכלל זה נקבע בשורה ארוכה של החלטות של בית המשפט העליון, והוא הצורך להעביר מסר של הרתעת היחיד והרבים, לשקף את הפסול שבמעשה בעיני החברה, ולאפשר הטלת עונש מרתיע במידת הצורך. כזה הוא המקרה שלפנינו.

11. אשר לעונש שהוטל על המערערים הרי שבית משפט קמא קבע מתחם ענישה הנע ממאסר בן מספר חודשים ועד 15 חודשי מאסר בפועל לצד מאסר מותנה ופיצוי למתלוננים. את קביעת המתחם ביסס בית משפט קמא על מספר פסקי דין ואנו סבורים כי מדובר במתחם נכון לנוכח מעשיהם של המערערים אשר אותם אנו רואים בחומרה. אין המדובר באיום קל ערך אלא באיום בצוותא אשר הוביל את המתלוננים להמלטות בבהלה מן המקום בו שהו ברכב ולנסיעה מואצת בניגוד לכיוון התנועה שעה שמערער 1 הניף את החפץ החד שאחז בידו ומערער 2 השליך את הבקבוק על מכסה המנוע של הרכב.

12. אף התסקירים שהוגשו בעניינם של המערערים אינם חיוביים, ומלמדים, כפי שקבע בימ"ש קמא על גורמי סיכון.

13. נטען על ידי ב"כ המערערים כי לא קדם תכנון לביצוע העבירה, ועובדה היא כי השניים לא הואשמו בקשירת קשר. אף טענה זו אין בידינו לקבל. ברור הוא שאין צורך בייחוס עבירת קשירת הקשר למערערים על מנת ללמוד על התכנון, בוודאי "תכנון מסוים" כפי שקבע בית משפט קמא, שהרי זה נלמד מדבריהם לשירות המבחן. מערער 1, בנה של המתלוננת מסר לשירות המבחן כי: "בשל שכנות שלו ושל אמו, ראה רכב של בן זוגה החדש של אמו, דבר שהתקשה להכיל והרגיש מוצף ופגוע. לדבריו יצא למסע רדיפה ללא מטרה לפגוע בו או באמו...". דברים דומים מסר מערער 2 לשירות המבחן כמו גם שמעשיו נבעו ממחויבות ונאמנות למערער 1 אשר התנהג באופן לחוץ ומתוח באותו ערב קודם לביצוע העבירה.

14. בסופו של יום, העונש שהטיל בית משפט קמא על המערערים משקף היטב את חומרת מעשיהם, עולה בקנה אחד עם הפסיקה הנוהגת, מביא בחשבון, במידה הראויה, את כלל הנסיבות הרלוונטיות, ואינו מצדיק התערבות כלשהי של ערכאת הערעור.

15. לנוכח כלל האמור, הערעור נדחה.

ניתן היום, י"א שבט תשפ"ד, 21 ינואר 2024, במעמד הצדדים.